

Landbouw Effect Rapportage

**Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie
2013 – 2028**

Inhoud

1	doel van de Landbouw Effect Rapportage.....	5
2	Landbouw in de provincie.....	5
3	Toets en aanbevelingen landbouwbeleid.....	6
3.1	Algemeen.....	6
3.2	landbouwgebieden.....	6
3.3	Ruimte-voor-Ruimte en rood-voor-groen.....	7
3.4	bodembewerking.....	7
3.5	Omvang bouwperceel.....	7
3.6	Nieuwvestiging en verplaatsing.....	8
4	Toets en aanbevelingen overig beleid.....	9
4.1	Ecologische Hoofdstructuur.....	9
4.2	Milieucontouren.....	9
4.3	(cultuur)landschap.....	10
4.4	Recreatie.....	10
4.5	Stedelijke ontwikkeling.....	11
4.6	Overig.....	11
5	Conclusie.....	11

1 doel van de Landbouw Effect Rapportage

In de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie 2013-2028 (PRS) beschrijft de provincie Utrecht haar ruimtelijk beleid tot 2028. Hiermee draagt zij bij aan een kwalitatief hoogwaardige fysieke leefomgeving, met als doel een blijvend aantrekkelijke provincie voor wonen, werken en recreëren.

De landbouw is, gezien het grote areaal, een belangrijke drager van het landelijk gebied. Het beleid in de PRS kan gevolgen hebben voor de landbouw in de provincie. Met de sector is afgesproken dat een Landbouw Effect Rapportage (LER) wordt opgesteld voor ruimtelijke plannen waarvan de provincie initiatiefnemer is en het een project betreft wat meer dan 100 hectare landbouwgebied in grote mate wijzigt of in functie wordt beperkt.

De PRS is een structuurvisie met een abstract karakter. Een analyse van de effecten kan dan ook minder concreet zijn dan bij gebiedsspecifieke projecten, die doorgaans hun eigen LER kunnen krijgen.

De PRS regelt het ruimtelijk beleid. Een visie op het functioneren van de landbouw en de daartoe benodigde inzet is breder dan het ruimtelijk beleid. Deze bredere context is opgenomen in de provinciale landbouwvisie (september 2011).

De Kadernota Ruimte (PS, 13 december 2010), de Voorontwerp PRS (GS, 5 juli 2011) en het gepubliceerde ontwerp-PRS (april 2012) vormen de basis voor deze LER. Waar wordt gesproken over beleid zoals dat is neergelegd in de PRS, wordt de PRS bedoeld zoals die als ontwerp ter visie is gelegd.

In deze notitie wordt na een algemene beschrijving van de landbouw in Utrecht, de PRS gezien op effecten van het landbouwbeleid en op effecten van niet-landbouwbeleid met mogelijke gevolgen voor de landbouw.

2 Landbouw in de provincie

De landbouw is een van de grote gebruikers van het landelijk gebied (57 % grondgebruik) en, naast voedselproducent, van belang voor het behouden van de kwaliteit van het landschap. De PRS heeft als beleidsdoel het ondersteunen van de landbouw met “duurzame groei in een aantrekkelijk landschap”.

De belangrijkste sectoren binnen de landbouw zijn de (grondgebonden en intensieve) veehouderij, fruitteelt en glastuinbouw. De melkveehouderij is met name gevestigd in het Groene Hart en Eemland. De intensieve veehouderij (kippen, varkens) bevindt zich vooral in de Gelderse vallei. De Kromme Rijnstreek en de Waarden kennen vooral fruitteelt als belangrijkste bron, naast melkveehouderij. De glastuinbouw bevindt zich vooral in de glastuinbouwconcentratiegebieden in de Harmelerwaard en bij Mijdrecht.

De provincie Utrecht kent een hoog percentage multifunctionele landbouw (ongeveer 30 %), vooral door het agrarisch natuurbeheer. Ongeveer 17 % van de agrariërs kent een daarop toegespitste beheersovereenkomst. De landbouw in Utrecht is, in vergelijking met andere delen in Nederland, kleinschalig¹ en kent relatief veel hobby- en nevenbedrijven.

Ook in Utrecht is sprake van schaalvergroting. In de periode 2000-2009 is het totaal aantal bedrijven met 23 % gedaald en het areaal landbouwgrond circa 7 % afgenomen. De totale productie is ongeveer gelijk gebleven. Hierdoor is de economische omvang van de bedrijven toegenomen (tuinbouwbedrijven met ca. 50 %) en ook het gemiddeld aantal dieren per bedrijf (runderen van 68 naar 90; mestvarkens van 250 naar 447). (LEI; 2011)

¹ In 2009 had Utrecht gemiddeld 71,3 nge (waarbij 1/3 bedrijven kleiner dan 20) tegen 101,8 nge overig Nederland. Nge : Nederlandse Grootte Eenheid, een economische maat voor de omvang van een agrarisch bedrijf.

3 Toets en aanbevelingen landbouwbeleid

3.1 Algemeen

Het ruimtelijk beleid in de PRS stuurt, naast op het belang van de landbouw, ook op belangen vanuit natuur, cultuurhistorie, gezondheid, recreatie en stedelijke groei. Voor doorgroeimogelijkheden in de landbouw kent de PRS, naast een afweging met deze belangen, ook afwegingen gericht op bedrijfsontwikkeling, in de zin van innovatie, het verminderen van de milieubelasting, bijdrage aan innovatie (dierenwelzijn), etc.

Het sturen op enerzijds innovatieve toepassingen en anderzijds het beperken van grootschalige groei of nieuwvestiging is aan de orde bij diverse beleidsdoelen, zoals bij landbouwkerngebieden, bodembewerking veengebieden, doorgroei bouwperceel grootte, etc.

Deze sturing zou beperkend kunnen werken voor grootschalige (nieuw)vestiging van agrarische bedrijven in Utrecht of voor doorgroei naar grote landbouwcomplexen. Voor de kleinschalige en doorgaans organische groeiende landbouwstructuur in Utrecht wordt dit niet als belemmerend gezien.

De vertaling van deze insteek in specifieke beleidsdoelen komt in de volgende paragrafen aan de orde.

3.2 landbouwgebieden

De gebruiksmogelijkheden van de landbouw zijn, binnen gebiedseigen randvoorwaarden (zoals milieu, biodiversiteit, landschap) in landbouwgebieden leidend. Ook nevenactiviteiten zijn binnen randvoorwaarden mogelijk. Deze randvoorwaarden hebben betrekking op het behouden van de agrarische (hoofd)functie. Niet-agrarische functies zijn veelal landschap, recreatie en natuur. Vrijwillige natuur- of recreatieontwikkeling mag niet ten koste gaan van de blijvende landbouw.

Binnen de landbouwgebieden wordt een aantal specifieke gebieden onderscheiden:

- Landbouwkerngebieden
Dit zijn gebieden waar de landbouw de beste uitgangspositie heeft en voorrang krijgt boven andere functies. De inzet is gericht op versterking van de landbouwstructuur.
- Reconstructiegebied
Vanwege de ruimtelijke- en milieuproblematiek in de Gelderse vallei geldt hier nu nog het reconstructieplan Gelderse Vallei / Utrecht-Oost. Dit plan bepaalt ondermeer de ontwikkelingsmogelijkheden van de intensieve veeteelt. Dit is bestaand beleid waarvan de ruimtelijke randvoorwaarden zijn overgenomen in de PRS via een zonering. In het Reconstructieplan is het reconstructiegebied ingedeeld in een landbouwontwikkeling- verwevings- en extensiveringsgebied. Ieder deelgebied kent eigen ontwikkelingsmogelijkheden, zoals maximale omvang van bouwpercelen en mate van leidend zijn van de agrarische functie. De reconstructiewet komt te vervallen. Daarmee vervalt de juridische basis voor het Reconstructieplan. De PRS gaat deze basis overnemen. Met inwerkingtreding van de PRS, wordt het Reconstructieplan dan ook buiten werking gezet.
- Glastuinbouwconcentratiegebieden.
Het beleid in de PRS is gericht op bundeling van glastuinbouwbedrijven. Daartoe wordt het eerdere beleid met betrekking tot het concentreren van glastuinbouw in de Harmelerwaard en in polder Derde Bedijking (De Ronde Venen) gecontinueerd. Elders gevestigde glastuinbouw kan naar deze locaties worden verplaatst. Uitbreiding buiten de concentratiegebieden is onder voorwaarden mogelijk indien noodzakelijk voor de bedrijfsvoering, met een maximum van twee hectare.

Landbouwgebieden en deelgebieden daarbinnen met een eigen accent is een voortzetting van het bestaande beleid. Deze indeling biedt duidelijkheid over de positie van de landbouw ten opzichte van ander gebruik, wat positief is voor de ontwikkelingsmogelijkheden.

Voor de glastuinbouw biedt concentratie meer ontwikkelingsmogelijkheden dan solitaire voortzetting in gebieden met (veelal landschappelijke) beperkingen. Concentratie en samenwerking biedt ook bedrijfseconomische voordelen, bijvoorbeeld wat betreft de logistiek en de water- en energievoorziening. Voortzetting van het concentratiebeleid wordt dan ook positief beoordeeld voor de toekomst van deze sector. De verwachting is dat de huidige concentratiegebieden de, momenteel beperkte, vraag naar verplaatsing kunnen opvangen.

Spanning kan ontstaan daar waar gesteld wordt dat het primaat bij de landbouw ligt (zoals in de landbouwkernegebieden), maar waar vanuit ander gebruik randvoorwaarden worden meegegeven (bijvoorbeeld landschap of natuur). Vanuit de LER wordt dit mogelijke spanningsveld opgemerkt, maar zijn geen significante beperkingen geconstateerd, anders dan mogelijk in voor bodembewerking gevoelige deelgebieden. Op mogelijke beperkingen die hier uit voortkomen wordt hierna ingegaan.

De PRS kan het nieuwe kader worden voor het reconstructieplan na vervallen van de reconstructiewet. Indien zij het plan goed verankerd, behoudt het beleid een formele basis. Voor de landbouw is het van belang met name de indeling in de deelgebieden (landbouwontwikkeling- verwevings- en extensiveringsgebied) en de uitbreidingsruimte voor intensieve veehouderij in het landbouwontwikkelingsgebied (doorgroeimogelijkheid naar 2,5 hectare onder voorwaarden) en in de verwevingsgebieden (een getrapte doorgroeimogelijkheid van twee keer 30% onder voorwaarden) te verankeren in de PRS.

3.3 Ruimte-voor-Ruimte en rood-voor-groen

De ruimte-voor-ruimte regeling houdt in dat op vrijkomende agrarische bouwpercelen ruimte wordt geboden voor functiewijziging of een extra woning. Daar moet sloop van voormalige bedrijfsruimte tegenover staan. Rood voor groen staat voor het bieden van ruimte voor een rode, stedelijke, ontwikkeling teneinde een groene ontwikkeling mogelijk te maken.

De ruimte-voor-ruimte regeling is niet gewijzigd ten opzichte van bestaand beleid. Wel worden in de PRS de sloopseisen duidelijker vastgelegd en worden de kwaliteitseisen op grond waarvan afgeweken kan worden van de sloopseis verduidelijkt. Voor de stoppende agrariër brengt het kunnen inspelen op andere functies dan de agrarische voordelen met zich mee. In algemene zin voor de landbouwstructuur kan een koppeling gelegd worden met het beleid ten aanzien van nieuwvestiging en verplaatsing. Bij nieuwvestiging, c.q. verplaatsing binnen de provincie, moet gebruik worden gemaakt van vrijgekomen agrarische percelen. Een al te ruime toepassing van het ruimte-voor-ruimte beginsel zou kunnen leiden tot meer verstedelijking in het landelijk gebied. Dit heeft gevolgen voor de milieucontouren van de naastgelegen agrariër maar ook voor de beschikbaarheid van vrijgekomen percelen voor de te verplaatsen agrariër. Dit kan een ongewenst prijsopdrijvend effect geven.

Het Rood-voor-groen beleid is alleen van toepassing in die gebieden waar een stevige groene of recreatieve opgave ligt: in de Groene Contour en in de randen rond de stad. Toepassing van dit beleid gaat niet ten koste van schaarse landbouwgronden.

3.4 bodembewerking

Een van de beleidsdoelen van de PRS is optimaal gebruik van de ondergrond. De veenbodem in Utrecht vraagt extra aandacht om de gevolgen van bodemdaling te beperken. Als gevolg van oxidatie van de veengrond kan een forse toename van de bodemdaling ontstaan. Het telen van gewassen waarvoor intensieve bodembewerking nodig is (waardoor veenlagen aan de oppervlakte komen), wordt tegengegaan in daarvoor gevoelige veengronden. Dit betekent dat de teelt van maïs wordt uitgesloten. Het scheuren voor graslandverbetering is wel mogelijk.

In de veengebieden komen veel grondgeboden veehouderijbedrijven voor. Voor hun bedrijfsvoering kan bodembewerking voor graslandverbetering noodzakelijk zijn.

Het beleid is gericht op het voorkomen van bodemdaling. Dit is een algemeen maatschappelijk doel. Ook de landbouw zelf heeft belang bij het beperken van (versnelde) bodemdaling. Aangezien de bodemdaling echter vooralsnog niet stopt, zijn op de lange termijn negatieve gevolgen voor de landbouw mogelijk (vernatting, verzilting). Op korte termijn kan het verbod op de teelt van maïs (en ander ruwvoer) voor een individuele agrariër negatief uitpakken. De uitzondering voor de voor de sector belangrijke graslandverbetering is positief. Geconcludeerd kan worden dat het desbetreffende beleid in de PRS niet onevenredig negatief is voor de landbouw.

3.5 Omvang bouwperceel.

De maximum bouwperceelgrootte is 1,5 hectare. Onder voorwaarden mogen bedrijven met grondgebonden veehouderij doorgroeien tot 2,5 hectare. Voor niet-grondgebonden intensieve veehouderij is doorgroei naar

2,5 hectare alleen onder voorwaarden mogelijk in het landbouwontwikkelingsgebied en het verwevingsgebied van het reconstructiegebied (via de twee keer 30% groeiregeling). Die voorwaarden zijn ingegeven door de kernkwaliteiten van de landschappen, innovaties met betrekking tot dierenwelzijn, vermindering van de milieubelasting en verbetering van de volksgezondheid. Doorgroei is ook mogelijk als dit noodzakelijk is voor opslag van duurzame energie. De noodzaak van uitbreiding tot 2,5 hectare dient in het gemeentelijk plan te worden aangetoond.

In het huidige beleid van de Structuurvisie Streekplan 2005-2015 konden gemeentelijke voornemens tot het toestaan van meer dan 1,5 hectare bouwperceelgrootte niet worden "getoetst" aan provinciaal beleid ten aanzien van een maximale omvang voor deze bedrijven. Wel kon worden getoetst aan onderliggende belangen, zoals landschap, natuur, etc.

Voor de meeste gezinsbedrijven (bedrijven met 1-3 arbeidsplaatsen) is 1,5 hectare voldoende voor een verantwoorde bedrijfsvoering. Deze bedrijven passen in het Utrechtse landschap en zijn van voldoende omvang om zich te ontwikkelen.²

Geconcludeerd wordt dat het PRS beleid ten aanzien van de maximale grootte van het bouwperceel ten opzichte van het huidige beleid meer helderheid biedt. Het beleid legt geen beperkingen op aan de mogelijkheden voor gezonde bedrijfsvoering.

De genoemde helderheid kan nog verder vergroot worden door een nadere uitwerking van de voorwaarden. Aanbevolen wordt de voorwaarden met de sector nader uit te werken.

3.6 Nieuwvestiging en verplaatsing

Nieuwvestiging van landbouwbedrijven wordt niet toegestaan. De PRS gaat er vanuit dat vanwege de voortgaande schaalvergroting en stoppende bedrijven voldoende bouwkvavels beschikbaar komen.

Verplaatsing van melkveehouderij binnen de provincie is wel mogelijk. Dit kan nodig zijn voor verbetering van de landbouwstructuur. Bij voorkeur wordt verplaatst naar een vrijkomend perceel. Aan de verplaatsing wordt alleen meegewerkt bij een gebiedsgerichte aanpak, waarbij de belangen van andere functies (natuur, landschap, etc.) worden betrokken.

Het reconstructiegebied kent drie deelgebieden. Het deelgebied landbouwontwikkelingsgebied (LOG) is gericht op intensieve veeteelt. Verplaatsing vanuit de andere deelgebieden (verweving en extensivering) naar dit LOG is toegestaan en wordt gestimuleerd.

Het beperken van nieuwvestiging is niet onnodig belemmerend voor de Utrechtse landbouwstructuur. De geboden verplaatsingsmogelijkheden (en daarmee lokaal gezien nieuwvestiging) kunnen worden uitgevoerd uit oogpunt van versterking van de landbouwstructuur en worden daarmee positief beoordeeld.

Aandachtspunt kan zijn verplaatsing uit hoofde van andere doelen dan verbetering van de landbouwstructuur. Te denken valt met name aan verplaatsing vanwege stedelijke ontwikkelingen (zie ook hierna).

² Volgens de landbouwtelling 2009 waren er in Utrecht 18 veebedrijven met meer dan 300 nge, waarvan 10 melkveebedrijven en 8 intensieve veehouderij. Volgens de definitie van Alterra wordt dit een megabedrijf genoemd. Een bedrijfsomvang van 300 nge correspondeert met 7500 vleesvarkens, 1200 fokvarkens, 120.000 leghennen, 220.000 vleeskuikens, 250 melkkoeien of 2500 vleeskalveren. Bij deze aantallen dieren zijn, afhankelijk van het gekozen huisvestingssysteem, agrarische bouwblokken van ongeveer 1,5 ha nodig

4 Toets en aanbevelingen overig beleid

4.1 *Ecologische Hoofdstructuur*

De gebieden binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) waar nieuwe natuur nog gerealiseerd gaat worden, betreffen veelal gronden die in eigendom en beheer van agrariërs zijn. Tot 2018 zal 1500 hectare landbouwgrond worden omgezet naar nieuwe natuur. Deze realisatie vindt plaats door middel van grondverwerving of particulier natuurbeheer. Bij realisatie van nieuwe natuur geldt als uitgangspunt dat dit plaats vindt op basis van vrijwilligheid. Zolang er geen nieuwe natuur is gerealiseerd legt het ruimtelijk beleid geen beperkingen op aan de agrarische bedrijfsvoering. De beheersgebieden, landbouwgebieden waar agrarisch natuurbeheer wordt ingezet om een bijdrage te leveren aan de biodiversiteit, én aan het functioneren van de EHS, maken ook onderdeel uit van de EHS.

Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen op agrarische gronden en bedrijven, die afwijken van het normale agrarische gebruik of niet in overeenstemming zijn met de bestaande rechten, moeten worden afgewogen op basis van het 'nee, tenzij'-regime. Het gaat hierbij bijvoorbeeld ook om een uitbreiding van het bouwblok. Bij het 'nee, tenzij'-regime wordt bezien of de nieuwe ontwikkeling gevolgen heeft voor wezenlijke kenmerken en waarden. Als de grond een agrarische bestemming heeft, gaat het alleen om de aanwezige waarden, niet om de potentiële waarden. Nieuwvestiging van agrarische bedrijven in de EHS is niet mogelijk.

Bij ongewijzigd (EHS-)beleid ten opzichte van de Structuurvisie Streekplan 2005-2015 kan 6000 hectare landbouwgrond omgezet worden in gronden voor natuur. In de nu voorgestelde begrenzing van de EHS is dit verlaagd tot 1500 hectare landbouwgrond. Voor het areaal aan landbouwgrond zonder beperkingen vanuit het EHS-beleid is dit een positieve ontwikkeling.

4.2 *Milieucontouren.*

De afgelopen jaren is er discussie over de gezondheidseffecten van (intensieve) veehouderij, met name over (de omvang van) stallen dichtbij bewoonde gebieden. Te denken valt aan de Q-koorts epidemie, varkensgriep of andere dierziekten die op mensen zouden kunnen overgaan (zoönosen), maar ook aan voor antibiotica resistente bacteriën. Met name de via de lucht verspreide ziekten zijn voor omwonenden van belang. Ook zijn er continue aanwezige stoffen die van invloed kunnen zijn op de gezondheid. Te denken valt aan ammoniak en fijn stof.

De effecten op de gezondheid zijn nog in beperkte mate onderzocht. Wel geven verschillende onderzoeken aan dat er een verband kan bestaan tussen infecties van de luchtwegen en de nabijheid van (intensieve) veehouderijen. Vertaling naar ruimtelijk beleid is op dit moment nog niet mogelijk.

Vanwege de mogelijke risico's voor de gezondheid wordt wel onderzocht of er minimale afstandsmaten tussen (intensieve) veehouderij en woonbebouwing nodig zijn. Of deze er komen en hoe groot de afstand moet zijn is nog niet bekend.

De PRS geeft vooralsnog geen minimale afstandsmaten tussen woonbebouwing en intensieve veehouderij of tussen woonbebouwing en de grenzen van een Landbouwontwikkelingsgebied.

Vanuit die optiek kent de PRS dan ook geen belemmeringen voor deze landbouwsector.

Om meer zicht te krijgen op de relatie tussen volksgezondheid en veehouderij brengt de provincie samen met haar partners in het Reconstructiegebied en met de GGD Midden Nederland deze risico's en mogelijke beleidsopties in beeld. De uitkomsten hiervan kunnen mogelijk wel ruimtelijke gevolgen hebben, die bij de vierjaarlijkse herijking in de PRS kunnen worden meegenomen. Ook is mogelijk dat landelijk afstandsmaten worden afgesproken en vertaald gaan/moeten worden in de PRS.

4.3 *(cultuur)landschap*

landschapskaternen

Landbouwbedrijven zijn bij uitstek de beheerders en gebruikers van de landschappen. Het landelijk gebied in de provincie Utrecht is nagenoeg volledig bedekt door bijzondere landschappen met gebiedsspecifieke kenmerken. Om de waardevolle kwaliteiten ervan te behouden of versterken geeft de PRS randvoorwaarden aan nieuwe ontwikkelingen in het landelijk gebied, zo ook aan de gebruiksmogelijkheden voor de landbouw.

Vanuit de LER wordt opgemerkt dat tussen landschapsstructuren en agrarisch gebruik een eeuwenoude wisselwerking zit. Zo leidde verschillend landbouwgebruik tot verschillende typen bebouwingslinten of landschappelijke verschijning. Deze wisselwerking maakt dat landschap en landbouwgebruik elkaar vooral ondersteunen. De gebiedskaternen bevestigen dat.

Vanuit die optiek vormen de randvoorwaarden vanuit het landschapsbeleid geen belemmering voor de continuering van de landbouw. Voorkomen moet echter worden dat het landschapsbeleid te krampachtig wordt uitgeoefend, voorbijgaand aan feit dat de landbouw nieuwe wegen is ingeslagen. Aanbevolen wordt open te staan voor innovatie binnen de landbouw.

Te denken valt aan innovaties in ontwerpen van stallen. Nieuwe stallen kunnen andere verschijningsvormen en een grotere maatvoering hebben dan tot nu toe gebruikelijk. Door landbouwbedrijven in Utrecht wordt meer en meer gezocht naar innovatieve stallen.

Agrarisch cultuurlandschap

Op basis van de kenmerkendheid, gaafheid en representativiteit van de verkavelingsstructuur en op basis van de samenhang van de agrarische patronen en de bebouwingslinten zijn drie gebieden geselecteerd waar de PRS specifieke aandacht vraagt voor de cultuurhistorische waarden. Het gaat om:

- Kockengen-Kamerik-Zegveld: het op Europees niveau grootste aaneengesloten cope-complex;
- Lopikerwaard: het door rivieren omgeven grootschalige cope-landschap;
- Westbroek: het gebied met extreem lange kavels/opstreckende verkaveling in samenhang met bebouwingslinten.

Typische, te handhaven, verkavelingsstructuren zouden een belemmering kunnen vormen voor verdere schaalvergroting. Via ruilverkavelingen en landinrichtingsprojecten zijn in veel gebieden de grootste knelpunten opgelost. Lokaal zouden er nog beperkingen kunnen zijn. De directe effecten daarvan zijn op het niveau van de PRS niet te kwantificeren.

4.4 **Recreatie**

routestructuren

De PRS onderschrijft het belang van recreatieve routestructuren. Deze structuren zullen met name worden gerealiseerd in zones tussen en rondom de kernen. In deze zones heeft ook de landbouw extra mogelijkheden zich via verbredingsactiviteiten te richten op de stedelijk kernen en het recreatieve netwerk.

Het doorsnijden van landbouwgebieden met nieuwe infrastructuur kan versnippering opleveren. Dit is vanuit bedrijfseconomisch perspectief ongunstig.

Op de schaal van de PRS is niet aan te geven welke concrete effecten het aanleggen van een routestructuur zal hebben. De PRS geeft geen concrete routes. Bij de uitwerking van het recreatieve netwerk zal via een lokale LER de gevolgen van mogelijke versnippering onderzocht moeten worden.

golfbanen

De PRS biedt de mogelijkheid voor het realiseren van golfterreinen in het landelijk gebied. De beste kansen voor golfbanen ziet zij in de nabijheid van stedelijk gebied, bijvoorbeeld in de regio's Utrecht en Amersfoort en in halfopen landschappen. Nieuwe golfbanen worden in beginsel niet toegestaan in landbouwkerngebieden tenzij uit onderzoek is gebleken dat de landbouwstructuur in het gebied niet wordt aangetast. Ook bij de uitbreiding van bestaande golfterreinen moet met de belangen van omliggende agrarische bedrijven voldoende rekening worden gehouden.

Ook voor golfterreinen geldt dat op het schaalniveau van de PRS de exacte effecten niet zijn te kwantificeren, noch in omvang landbouwareaal noch in de individuele gevolgen, omdat de PRS zelf geen locaties voor golfbanen aanwijst. Aangezien initiatieven worden beoordeeld op gevolgen op agrarische structuur wordt het beleid in de PRS niet als belemmerend gezien.

4.5 Stedelijke ontwikkeling

De PRS biedt mogelijkheden voor het realiseren van nieuwe bedrijven- en woningbouwlocaties. Deze locaties gaan ten koste van de aldaar gevestigde agrarische bedrijven. Voor de bedrijven die vrijwillig beëindigd worden is dit geen probleem. Lastiger is het voor bedrijven die uitgeplaatst moeten worden. De uitdaging ligt in het vinden van een geschikte alternatieve locatie. Gezien het beleid met betrekking tot nieuwvestiging en verplaatsing, en de belangen vanuit natuur en landschap kan dit een uitdaging vormen die tijdig meegenomen moet worden bij het ontwikkelen van de (woning)bouwlocaties.

De uitleglocaties kunnen ook van invloed zijn op (uitbreidings)mogelijkheden van de nabijgelegen agrarische bedrijven. Zeker als sprake gaat worden van aangescherpte afstandsmaten in verband met gezondheidsaspecten. De PRS geeft geen exacte invulling van de locaties. Deze worden door de gemeenten uitgewerkt. De specifieke effecten voor gevestigde landbouwbedrijven kunnen door gemeenten in gebiedsspecifieke LER's worden opgenomen. Op de schaal van de PRS zijn de effecten per locatie niet aan te geven. Waar in de nabijheid van uitleglocaties geur- en luchtkwaliteitscontouren van veehouderijen (op basis van de Gezondheids Effect Screening) liggen, zijn deze in hoofdstuk 4 van de planMER meegenomen in de beoordeling van de locaties. Nabijheid van veehouderijen blijkt bij de uitleglocaties Vathorst (Amersfoort), Odijk-West (Bunnik), Rijnenburg (Utrecht) en Woudenberg-Oost (Woudenberg).

De uitleglocatie Woudenberg-Oost ligt in het reconstructiegebied, op het raakvlak van het landbouwonwikkelingsgebied (LOG) en het verwevingsgebied. Specifieke aandacht voor de verplaatsingsmogelijkheden voor de landbouw is hier nodig. In het LOG moeten te verplaatsen intensieve veehouderijen uit de extensiveringsgebieden immers een plek kunnen vinden.

De fruitteelt in het Kromme Rijngebied is gevoelig voor watertekort. Bij de woningbouwlocaties in dit gebied is het van belang niet alleen te zorgen voor waterbergend vermogen, passend bij deze woningopgave, maar tevens te letten op voldoende water voor de fruitteelt.

Het totaal areaal landbouw in de provincie vermindert door realisatie van deze locaties. Uit analyse door het LEI blijkt dat het landbouwareaal jaarlijks landelijk circa 0,4 % slinkt door ruimteclaims van niet-agrarische functies (naast stedelijke ontwikkeling ook functies zoals infrastructuur, natuur, recreatie, etc.).

4.6 Overig

Mobiliteit

Het doorsnijden van landbouwgrond door nieuwe infrastructuur is vanwege de versnippering nadelig voor de agrarische bedrijfsvoering. De PRS wijst geen nieuwe infrastructuur aan. Er wordt wel aandacht gevraagd voor de aanleg van recreatieve routestructuren (zie recreatie).

Duurzame energie

De PRS biedt ruimte voor co-vergisting (biomassa) en het vergroten van bouwpercelen voor de opslag van duurzame energie. Dit is een positieve aanvulling op de bedrijfsmogelijkheden van de agrariër. Voor de specifieke locatieafhankelijke gevolgen van dit beleid kunnen in verband met het abstracte karakter van de PRS geen uitspraken worden gedaan.

5 Conclusie

Het landbouwbeleid in de PRS is in grote lijnen voortzetting van het beleid uit de huidige ruimtelijke Structuurvisie Streekplan 2005-2015 en het Reconstructieplan (actualisatie, Provinciale Staten, 2010). Zo is beleid ten aanzien van de veengronden, kerngebieden, glastuinbouwconcentratiegebieden, functiewijziging van vrijkomende bebouwing en niet-agrarische neveninkomsten (nagenoeg) ongewijzigd.

Met name het beleid t.a.v. de bouwblok grootte en de herijking EHS zijn nieuw. Wijzigingen ten opzichte van eerder beleid vallen eerder positief uit voor de landbouw dan negatief. Beleidsvoornemens in de PRS voor het

landelijk gebied zijn gericht op het behouden van een sterke landbouwstructuur. Grote niet-agrarische beleidsvoornemens in het landelijk gebied zijn met name de beoogde locaties woningbouw en bedrijventerreinen. Voor de aldaar gevestigde individuele agrariër kan dat grote gevolgen met zich meebrengen. De landbouwstructuur als geheel wordt naar verwachting niet ernstig geschaad.

Wel wordt opgemerkt dat veranderingen in andere beleidsdoelen effect kunnen hebben op deze mogelijkheden. Zo kan de geconstateerde aanwezigheid van andere beleidsdoelen in landbouwkerngebieden dan de agrarische, tot spanning leiden als deze andere beleidsdoelen een zwaarder belang gaan krijgen. Te denken valt aan beleid voor de bescherming van de kwetsbare veengebieden (bodembewerking) of aanscherping van milieuregels (contouren). Dit betekent nog niet een negatief effect van het PRS beleid, maar wel de noodzaak hier scherp op te blijven.